

ТМ	Г. XXXIII	Бр. 1	Стр. 137 - 139	Ниш	јануар - март	2009.
----	-----------	-------	----------------	-----	---------------	-------

UDK 316.723:316.837(049.3)

Стручни чланак

Примљено: 31.12.2008.

Милош Јовановић
Филозофски факултет
Ниш

УВОД У „ЛЕКСИКОН QUEER ТЕОРИЈЕ“

Резиме

Као пионирски подухват, "Лексикон queer теорије" Адриане Захаријевић отвара могућност јавности за увиде у већ дуже време постојећу, али мало познату queer поткултуру. Скицира се пракса queer теоретичара на реинтерпретацији и представљању идентитета као вишеструких, нестабилних, прагматичних, стално отворених и подложних оспоравању, као и манир теоретисања са позиције маргинализованих и одбачених. Као основна сврха поменутог лексикона наводи се отварање нових перспектива и продуктивно раскривање и маркирање разлика, те он представља покушај да се поремети, раздрма и расточи неупитно стање *statusa quo*.

Кључне речи: Queer теорија, идентитети, лексикон queer теорије

At its widest, tallest, and Wilde(st), queer theory is a plea for massive transgression of all conventional categorizations and analyses – a Sadean/Nietzschean breaking of boundaries around gender/the erotic/the interpersonal, and a plea for dissidence

Arlene Stein & Ken Plummer

Објављивањем "Лексикона queer теорије" Адриане Захаријевић нашој се академској и широј јавности отвара канал за успостављање комуникације са мало познатом или сасвим непознатом, али несумњиво постојећом, *queer* поткултуром. *Queer*, ако је некеме лакше – хетеросексуално, на овдашњим просторима је изложено или пот-

milosjovanovic@filfak.ni.ac.yu

пуној индиферентности или злонамерним и унапред негативно обојеним сензационалистичким интерпретацијама, што у оба случаја води ућуткивању, даљој маргинализацији/егзотизацији или брисању.

Устајући против овакве праксе, *queer* теоретичари су учили да су идентитети, посебно они додељени "девијантима", дисциплинаторне и регулаторне структуре које искључују¹. Искључују тако што спутавају могуће начине обликовања сопства, тела, жеље/жудње, понашања и друштвених односа. Стога је предузет рад на тумачењу и представљању идентитета као вишеструких, нестабилних, прагматичних, стално отворених и подложних оспоравању, једном речју – политичких. Енглески социолог/историчар Џефри Векс [Jeffrey Weeks] о њима пише² као о "неужним фикцијама" (necessary fictions), друштвеним конструкцијама које имају своју функцију у социјалним конфликтима, но свеједно остају конструкције, а не "богом дане" или "природне" креације.

Тако *queer* теорија представља један масиван захтев за прекорачењем/искорачењем: из наметнуте улоге, из већ припремљеног калупа за сопство, из готових образаца (хетеро)нормираног понашања. Проучава се и теоретише из перспективе оних којима је систематски ускраћиван говор и приступ привилегованим позицијама. "Standpoint theorizing" са 'ивице' нам заправо све време говори о функционисању и дисциплинујућим праксама 'центра' чија се воља за категоризовањем³ стално показује. *Queer* теорија је код куће међу осталим "хибридним" знањима – феминизмом, постструктурализмом, студијама културе, постколонијалном теоријом. "Постдисциплинарним" знањима која се окрећу од академског ка јавном деловању. "Класична" знања/дисциплине су изложене критици због (п)одржавања постојећег поретка кроз прихватање хомо/хетеро бинаризма, перпетуирање кода који генерише разлику између "нормалних" и "других".

Праксе, језици, хероји и митови ових "других" су предмет речника *queer* теорије који се међу првима⁴ окреће различитим и другачијим. Он остаје пионирски подухват, незавршен (да ли делом и због области којом се бави?), подложен допунама, изменама, перипетијама и расплетима. Но, како је основна сврха овог пројекта отварање нових перспектива и продуктивно раскринкавање и маркирање разлика, он на нивоу јавног, према речима ауторке, "представља бар покушај да се поремети, раздрма и расточи неупитно стање *statusa quo*", а на личном, етапу "борбе против заслепљујуће индиферентно-

¹ Види: Seidman, 1994: 173.

² Weeks, 1995: 82-123.

³ "[*K*]athegores, одакле потиче наша реч категорија, на грчком значи – јавно оптужити" (Бурдије, 1998:153).

⁴ Види и: Николић, 1999.

сти према онима који су изабрали различитост или им је она била наметнута".

Напомена: због техничких могућности "Лексикон Queer теорије" се у *Темама* штампа једном (црном) бојом. У електронском издању часописа [<http://teme.junis.ni.ac.yu>], одреднице су у тексту дате у три: у црвеној – за термине из активистичког и жаргона queer заједнице, плавој – за историјске и културне мотиве (застареле изразе, књижевне и/ли метафоричне фразе, термине из антропологије и етнологије, стварне или измишљене ликове, криптограме којима су се служили поједини аутори да означе хомоеротске односе) и, на крају, црној – за све остале одреднице.

Литература

- Бурдије, Пјер (1998) "Друштвени простор и симболичка моћ", у: Ивана Спасић (прир.) *Интерпретативна социологија*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, стр. 143-158.
- Николић, Теа (1999) *Речник сексуалних различитости*, Београд: Теаграф
- Seidman, Steven (1994) "Queer-Ing Sociology, Sociologizing Queer Theory: An Introduction", *Sociological Theory* 12 (2) (July 1994), pp. 166-177
- Weeks, Jeffrey (1995) *Invented Moralities – Sexual values in an Age of Uncertainty*, Cambridge, U.K.: Polity

Miloš Jovanović, Niš

INTRODUCTION TO "GLOSSARY OF QUEER THEORY"

Summary

As a pioneer endeavor, Adriana Zaharijević's "Glossary of Queer Theory" opens up a possibility for public insights into a lengthy, but little known, queer subculture. In this introduction to the glossary the author makes sketches of the practices of queer theorists in reinterpreting and presenting identities as multiple, unstable, pragmatic, constantly open and contestable, as well as the theorising manner from the standpoint of the marginalised and rejected ones. What is cited as the primary goal of the aforementioned glossary is opening new perspectives, productive debunking and marking the differences, which, in turn, makes it an attempt at disrupting, shaking and dissolving taken-for-granted status quo.

Key Words: Queer Theory, Identities, Glossary of Queer Theory